

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Pretului

În Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., după casa pe 2 fl. mai mult pe an; — trimis prin poșta în înaltul monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinătate pe 1 an 10 fl. sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politic, national-economic și literar.

Orice inserate, se platesc pe serie și linia, cu litere merute garmondu, la primă publicare câte 7 cr., la a doua și a treia câte 6 cr. v. a. și peste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul public. Prenumeratiunile se pot face în modulu celui mai ușor prin assemnatiunile poștei statului, adresate de a dreptul la Redacțiunea Diariului Observatoriului în Sibiu.

Nr. 32.

Sibiu, 19/1 Maiu 1878.

Anul I.

Economia politica.

Motto: „A voi se se dispensează cineva de teorii, însemna a avea pretenșiunea excesivă de orgolioasă de a nu fi obligat să se scie ce dice când vorbește, și a nu ști ce face când lucră.” Royer-Collard.

La noi Romani din monarhia austriacă, unde ci până în diu de astăzi economia rurală încă au esit din stadiul său primitiv, înainte de 1848 nu putea fi vorba de economia politică și națională, din simplă cauză că partea cea mai mare a poporului era și se considera de plebe și era și contribuitor, lipsită de proprietate, prin mare și de libertate, care sunt condițiile primordiale ale economiei politice. Cum putea o nație să se implice în economia politică și națională, când toate forțele ei vitale erau angajate în luptă pentru existența și pentru garantarea drepturilor sale politice și cetățenești. Au fost și lucruri firești, că până acum economia politică, precum și o mare parte a celorlalte științe se aplică pentru noi Romani o carte cu șapte sigile și un teren cu totul necunoscut, prin urmare și necultivat. Și oare putea fi vorba până acum să se scrie actualmente câte ceva despre economia politică și despre introducerea și aplicarea cutărui sistem economic, când noi nu am parte nici la legislativă, nici la executivă și nici la distribuția bugetului Statului? Putea fi vorba de economia politică și națională într-un stat, unde libertatea instrucției și a cugetării se realizează prin ordonanțe ministeriale și unde libertatea asociațiilor este aproape iluzorie? Totuși atâtea lucruri pucinu că și la popoarele din Turcia și la selecticii din America, a caror economie națională se bazează pe un sistem de radecina, de ce nu se poate să aibă și noi. Urmarea acestei stări de lucruri a fost, că noi Romani am fost și suntem încă exploatați economic din partea celorlora, și s-au bucurat de privilegii și au fost mai mințiți decât noi. Aceasta este și una din principalele cauze, pentru care statele înaintate în industria și în comerț din respoteri la emanciparea popoarelor subjugate, pentru că devenind acele popoare libere, ele încep să lucreze și să producă, prin urmare se emancipă și de exploatarea economică a străinilor. Și oare câte s'ar putea încerca statele cele puternice să lupte și să suprime tendința de emancipare economică a popoarelor mai mici, de totuși noi vorbim. Proba pentru această admirabilă este Elveția și industria regatului al Belgiului.

Cu toate vicisitudinile prin care am trecut, și cu toate dificultățile cu care mai avem a lupta, și cu toate că credem totuși și pentru noi timpul de a începe să luăm ostenelă se ne aruncăm privirea către dezvoltările și asupra științei economice, pentru că știind că pucinu se ne familiarisăm cu teoriile ei, de ce nu o putem încă aplica. Vom afla înseși foarte multe lucruri, pe care ni le vom putea însuși foarte ușor și o întindere și a le aplica cum grădă salisemenea acelor seminte, care aruncate și încredințate unui sol roditoriu, resar și încolțesc de abea după mulți ani de zile.

Afară de acestea, chiar în rolul politic de aservitate, ce ni s'a înșur prin forța majoră a înșurătorilor, suntem dator să ne familiarisăm cu principiile economiei politice, pentru că se putem familiariza și noi în cunoștința de cauză asupra măsurilor economice și administrative ce se iau nu numai în statul nostru, ci și în celelalte state civilizate. Foarte multe schimbări politice se reduc la chestiuni curate economice; desbaterile bugetelor și statele adevărate constituționale ce sunt ele alta, de ce nu luptăm diferitelor sisteme și doctrine economice, pe care nu le putem înțelege, de ce nu lipsesc chiar și noțiunile primitive ale economiei politice.

Credem deci să contribuim și noi la împlinirea acestei lacune și să face un serviciu oportun, de ce vom da ocaziune cetățenilor noștri să se instruiască și să se familiarizeze cu această materie. Ne-am însărcinat deci, să publicăm din timp în timp câte un capitol din

teoria economiei politice, pentru că așa cu timpul urmând cursul întreg, se ne îndemnăm a studia noi privatim înșine mai serios această știință foarte importantă și interesantă din toate punctele de vedere. Ne simțim dator înșe din capul locului să observăm, că aceia cari speră că vor putea câștiga capitulele de economie politică totuși cu acea înșelăciune, că și un articol de ziar și un romanț, se amăgesc. Știința cere sange rece, concentrare de spirit și seriozitate, pentru că numai un Dumnezeu poate intra pe deasupra Acropolei, ceilalți muritori trebuie să treacă mai întâi prin Propilee.

Dintre toate manualele de economie politică, (pentru că noi trebuie să începem mai întâi cu manualul și apoi să trecem la lectură și studierea caputelor economice) cel mai comod și cel mai bun și mai recomandabil este manualul francez al d-lui M. H. Baudrillard, membru al Institutului, profesor de economie politică la Colegiul de France, redactorul caputului ziarului „des Économistes” în Paris.

Noi vom lucra după edițiunea a doua din anul 1865 al acelui manual de economie politică, coronat cu marele premiu Montyon al Academiei franceze. I. G. Baritiu.

Politica magiara definită de către un ziar ministerial.

Sibiu, în sâmbătă patimilor. „Hon” în numărul său 98 din 21 Aprilie aduce de pasci un articol, în care se fac descoperiri cum nu se pot mai sincere și mai instructive în privința politicii magiare. Luăm dară acel articol drept un roșu, precum se pare a-lu fi dat și „Hon”, și totuși în calitatea acestui vomu se prezentăm și lectorilor noștri din elu expectațiunile, cari îi facem așa dicind quintesența, pe lângă pucine reflexiuni.

„În aceea toți magiarii convinu, că viața noastră națională (magiara) aternă de la puterea noastră de a susține un stat magiar”. Asia își începe „Hon” articolul său, și elu are toată dreptatea; căci după cum totuși elu argumentează, „numai în reuniune de stat numărul celui mic (se înțelege de magiari) poate avea destulă putere de a exista în mijlocul Europei și de a juca un rol”.

Principiul acesta odată stabilit de „Hon”, elu demonștră așa dicind ad oculos magiilor săi, că statul magiar se poate susține așa precum cere interesul lor, numai de ce se va susține și dualismul de astăzi. Deci dice „Hon”: „dualismul ofere în partea sa materială Austriei (înțelege Cislaitaniei) avantaje fără îndoială mai mari, dar de ce acele avantaje nu stau în contradicție cu condițiile noastre de existență și dezvoltare (magiara), majoritatea la noi (la magiari) este gata să aducă și astăzi acele jertfe, pentru că statul nostru (magiar) se se întărească, înșur și înșur noastră asupra politicii externe în interesul naționalității noastre și alu dezvoltării pașnice a culturii noastre (magiare), precum și hegemonia politică a noastră (a magiilor) în Ungaria se fia constant asigurată”.

Dă, se înțelege că pentru asemenea scopuri naționale magiare nu se va afla, după cum totuși „Hon” dice, nici un barbat magiar de stat, ci poate numai un strein, care se nu se înșur la ceea ce cere Austria (Cislaitania); de și, totuși după „Hon”, „fără îndoială, politica astăzi este pagubitoare pentru bunăstarea economică, ba chiar și pentru progresul în cultura noastră (a magiilor). Dar jertfele cerute de Austria, fia câtu de greu simțite, nu le potă numai magiarii, ci și celelalte popoare conlocuitor, și încă în măsura multă mai mare decât ei; era ceea ce se castiga cu acele jertfe: rol politic, dezvoltare națională și hegemonia peste celelalte nații din Ungaria — toate acestea avantaje au se vină, după cum însuși „Hon” marturisă mai sus, în favoarea magiilor.

„Hon” dice, că condițiile principale ale

existenței magiilor (influența lor asupra politicii externe și hegemonia peste celelalte nații) s'ar putea asigura și altcum, nu prin dualism, bunăoară prin o federație și prin o uniune personală, înșur... înșur... și prin o federație, și prin o uniune personală s'ar espune multu mai tare decât lor condițiile de existență. Concluziunea dară ce „Hon” o face este: Conservându dualismul, se damu 30 procente în bani, pentru a câștiga 50 procente de influență.

În adevăr, abia va fi un barbat magiar de stat, care cu socotelă astăzi se nu se înșur a da Austriei (Cislaitaniei) partea ce ea își vindică din tergu.

Vom vedea!

Ceea ce astăzi vedem pre lamurit este, că magiarii după „Hon” nu cugetă de loc să își asigure existența lor și a statului lor prin solidaritatea și bună înțelegere cu națiile conlocuitor. Ei își dicu prin un organ de mare pondositate ministeriale alu lor: altus est petenda ratio. Și o dicu acestă în fața lumii și foarte lamurit. Cu toate acestea ei potă nu se înșur credind, că totuși vor mai fi încă de acei „buni patrioți”, cari se nu-i înșur, și celu pucinu se se face a nu-i înșur, se se face prosti, că se prostescă și pe alții.

Relativu la naționalitățile din patria dice „Hon”, că politica magiara espusa de elu „înșur nu este o politică de opresiune contra naționalităților nemagiare. Argumentarea lui este următoarea: „Nu este, dice elu, nici o țară poliglota în Europa, unde confesiunile și naționalitățile, pe lângă liberă dezvoltare a intereselor lor sociale și de cultură, se joacă și în politica unu asemenea rol, că la noi”. Pentru a-și completa argumentul, „Hon” mai trebuie numai să se provoce și la multumirea naționalităților nemagiare din Ungaria, care multumire s'a manifestat în 10 ani și nu încetează a se manifesta și astăzi cum numai se potă mai favorabilu pentru politica purtată sub firmă și în interesul ideii statului magiar.

Ar crede cineva că „Hon” în punctul acesta nu e serios; dar nu e așa: elu crede ceea ce afirma și bietulu își dă încă și silința se escuse în fața conationalilor săi liberalitatea statului magiar resp. a guvernului magiar, dovedită naționalităților nemagiare din patria. „E naturalu, dice „Hon”, că acestă (liberalitatea amintită) reclama unu grad de o așa mare pacientă și abnegație națională (magiara), în câtu nu e mirare, de ce sunt mulți (se înțelege magiari), cari nu o înșur și în nerabdarea lor ceru mijlocu mai tari (mai drastice); înșur trebuie cugetat, că materia explosivă este în relațiile noastre internaționale, căți diversi factori îndreptați sunt în constituțiunea noastră de stat, în selfguvernmentulu nostru, în organizațiunea armatei noastre, și în ce măsura pretenșiunile facute de spiritulu timpului marginesc pe terenul acesta pe puterea statului...”

Va se dica, au fost și sunt multe cauze cari au împedat și împedă încă puterea statului magiar de a aplică fața de naționalitățile nemagiare măsuri și mai opresive. Aceste cauze cunoscute de noi și de toată lumea, potă se mulțimesc pe aceea dintre magiari, cari nu sunt tocmai de totuși siovinști; dar ele sunt pre pucinu calificate de a probă o bună voință din partea barbatilor din guvernulu statului nostru pentru națiile nemagiare din patria. Unde tindu a ajunge aceea, după ce le va succede odată împacatiunea cu Austria și după ce politica externă nu le va mai face atâtea bataia de capu, astăzi numai orbii nu vedu.

„Hon” afla în fine, că de unu timp începe se arata oarecare „trezvie” la națiile nemagiare din patria. Noi încă constatam, că acele în adevăr arata din di în di totuși mai multă trezvie înșur aprecierea fatalei situații, în carea ne aflam cu totii, și nu putem decât se regretam că „Hon” nu e în stare a ne spune, că și la ai

sei se arata o asemenea trezvia, dela care de sigur s'aru potea asteptá mai bune fructe, de cum sunt cele produse prin politic'a recomandata si spriginita de elu*).

Politica scolastica.

„Ce vorba este acésta domnule? Au nu scidta, cá politic'a e oprita strinsu din scóle, si cá eleviloru de nationalitate romana de prin seminariele catholice le este oprita chiaru lectur'a de foi politic'e romanesc'e? Ne-amu si saturatu de atáta politica saraci'a tiei, si acumu ve mai plesnesce prin capatienea se ne ametíti si cu „politica scolastica“. Apoi se nu ve dica un-gurii agitatori si rebeli, candu v'a casionatu se vériti politic'a si in scóle? Au nu vedeti, cá ér mai detersa in cercetare pe unu dascalu din comit. Hunedórei, pre candu alti trei din Banatu fusera absolviti.

Pardonu domnule, nu mi te iuti' asia curendu, ci mai antaiu asculta, apoi injura cátu iti place. Nu va fi aci vorb'a de politica in scóle, ci de in-fricosiatulu abusu politicu ce se face cu scólele, cu educatiunea si invetiamentulu scolasticu, de unde potu se urmedie pericule frangatórie de gútu. Nu noi publicisti' romani amu inventatu rubric'a poli-tice'i scolastice, ci cu totulu altii. Nu noi amu proiectatu planulu infernale de a nimici nationalitati si confesiiu prin scóle, degradandu-le pe acestea de instrumente a unei politic'e omoritórie de suflete. Ce se'ti facemu noi dtale, déca nu scii un-guresce si nu citesci diarie magiare. Dta inse ai vediu tu din diarietale romanesci, ce dice opo-sitiunea cea noua din dieta in punctu 10 alu pro-gramei sale: Se se modifice prin lege noua dietale câteva parti din Art. de lege 38 dela 1868 alu instructiunei publice. Ei, bine, noi nu scimu ce voiesce opo-sitiunea semodifice in acea lege, dara nu e greu a combina. „Ellenör“ (Controllu), organu cunoscutu alu ministriloru Tisza si Trefort, se simti intiepatu reu prin acelu punctu alu programei, si atacandu aspru pe opo-sitiune in cestiunea scóleloru, dice cá politic'a scolastica aci este ratacita, si cá defectele art. 38 se potu întregi si corege cá si pâna aci, puru si simplu numai prin ordo-nantie, decrete, instructiuni ministeriali, adeca cu-ratu asia, cá in dilele lui Ales. Bach et Leo Thun dintre 1850 et 1861.

Vei cunósce si dta domnule Irimie, cá acésta politica scolastica a lui „Ellenör“ pre cátu e de impertinenta, pre atáta este si clara, bine respicata. Acumu inse vine „Pesti Napló“ cá or-ganu de mare auctoritate alu opo-sitiunei, séu póte alu unui ministeriu nou, si in Nr. 102 din 26 Aprile sub titlu Politica de invetiamentu publicu (Közoktatási politika), pe langa ce constata, a sut'a óra in viéti'a sa, marea importantia a politic'e'i scolastice pentru elementulu magiaru, infrunta pe „Ellenör“ pentru capritiele sale despotice di-cúndu'i intre altele multe: „A lua dispositiuni numai prin ordonantie, fóra lege, cumu voiti dvóstra, despre o parte nu are dreptu ministeriulu, de es. asupra scóleloru confesionali autonóme, despre alt'a, in cátu elu face acésta, confesioniile nu potu fi sigure niciodata de tractari despotice si capritióse.*“ Si érasí: „Acestu gubernu de principie liberali (??) nu are trebuintia de legi, ci elu vrea numai se face experimente din casu in casu, prin ordonantie si fóra nici-unu planu; se face schimburi pe placulu mi-nistrului, séu dupa cumu este elu influentiatu de cátra altii, totu prin dispositiuni arbitrarie, si se restórne cele reformate de tíera cu spese mari. etc. etc.“

Asia dara doue diarie magiare principali constata cu solemnitate, cá in dilele nóstre afacerile scolastice din Ungari'a si Transilvani'a sunt admi-

*) Acelu articlu de pasci alu lui „Hon“ esitu din pen'a cunoscutulu publicistu, functionariu si deputatu Hegedüs Sándor, dela Clusiu, a trasu atentiunea multoru diarie din patria, si este luat in diverse sensuri. Press'a slava si in parte cea germana, ilu afa de fórtie impertinentu. Noi ii damu aci analisea asia precumu esi ea din pén'a unui barbatu distinsu, carele departe de a se ocupa cu politic'a in timpuri normali, cá cugetatoriu profundu si caldurosu aparatoriu alu interesseloru nóstre nationali, in acésta epoca maréti'a a simtitiu necessitatea de a releva, in termini demni acelea spectatoratiuni ale diariului ministeriale. Not'a Red.

**) Törvény nélkül pedig csupa rendelettel, a hogy Önök akarják, részint nincs joga a kormánynak, p. o. az autonóm hitfelekezetek iránt intézkedni, részint a mennyiben teszi, a felekezetek nem lehetnek soha biztosok az önkényes és szeszélyes eljárás ellen.

***) A „Szabadelvű“ kormánynak pedig nem kell arra törvény, hanem csak rendeletekkel akar esetről esetre tervtelenül experimentálni, a miniszternek vagy az idő szerint rea befoljást gyakorloknak tetszése szerint esetleg önkényes intézkedésekkel vissza változtatni etc.

nistrate prin ordonantie ministeriali, si cá scólele confesionali sunt asuprite; in fine, cá cestiunea in-structiunei publice este considerata si tractata din capulu locului cá cestiune politica superióra. Si la tóte acestea sciti cine se subscrie? Dn. Aladár Molnár, cunoscutu prea bine cá deputatu si cá fostu refe-rente in ministeriulu de culte si instructiune, unulu din barbatii cei mai activi intre functionarii Un-gariei, carele cunósce mai bine decátu ori-care altulu profundele misterii ale politic'e'i sco-lastice din B.-Pesta, prin urmare ar potea se convinga si pe dn. Irimie despre existenti'a lui.

Doi tirani moderni: generalulu Trepoff si lordulu Leitrim.

In numerii precedenti amu atinsu si noi, cá in capital'a St. Petersburg un'a dama tinera russa intrandu la prefectulu politic'e'i generalulu Trepoff, a trasu in elu cu revolverulu si l'au ranitu greu, fóra cá in acele momente ale crimei comise se se fia afluatu caus'a ce a impinsu pe acea dama la o fapta, ce se póte asemená numai cu a renumitei Charlotta Corday, care injunghiasé in prim'a revolutiune francesca pe spurcatulu tiranu Marat. Totu asemene memoraramu in nr. 28 despre assassinatulu comissu in Irlandi'a asupr'a lordului Leitrim, cu care alaturea mai cadiura morti doi ómeni de ai sei. Aceste doue fapte terribili au trasu asupr'a-le atentiunea Europei întregi. La inceputu, pana a nu se publicá re-sultatele investigatiunei judecatoresci, aten'atulu asupr'a lui Trepoff érá explicatu cá unu efectulu alu ideiloru re-volutionarie care au strabatutu si in Russia mai in tóte clasele societáti; ér' assassinatulu din Irlandi'a fu ca-racterisatu cá crima agraria communismica, cá si cumu adeca poporulu aru fi ucisú pe bietulu lordu Leitrim numai cu scopu cá se póta impartí între sine immensulu teritoriu, alu carui proprietariu érá elu. Astadi acele doue pareri au disparutu cu totulu si s'a constatatú pe deplinu, cá acelu anglu si acelu russu au fostu doi tirani de cei mai crudeli din cáti au cunoscutu omenimea vreo-data. Despre caracterulu lui Leitrim se convinsé lumea indata cu ocaziunea ingropatiunei lui, candu po-porulu carele suferise 25 de ani crudimile lui, nevali între strigate selbatice pintre politiani si consangeniú mortulu, cá se-lu scóti'a din sicriu si sfarimandu-i ca-davrulu se-lu arunce la fiare selbatice. De altumentrea capulu lui érá sfarmatu din momentele omorului comisu; cá-ci ucigasi' carii statesera in 2 Aprile la panda intr'o padure pe unde trece drumulu mare, dupa ce au in-pusícátu pe secretariu si cocieriu, ilu nemerira si pe elu, érá apoi apropiandu-se ii sfarmara craniulu, in cátu esira creeri' din trensulu! Si totusi' la ingropatiune po-porulu strigá: „Canele“, „ereticultu“, „tiranulu“, mai reu trebue se i se faca. Cunoscutu e despotismulu lord-iloru Angliei, sub care gemu preste 7 millióne de lo-cuitori ai nefericitei Irlandia, precumu si acea impre-giurare, cá proprietatea de pamentu in Anglia si Irlandia se afa in mani fórtie pucine, érá immens'a maioritate a poporulu agricultorú este numai farmeru si subfarmeru, adeca arendatoru si subarendatoru. Despre acelu mon-stru lordu Leitrim se adevéri intr'áltele, cá pe mosiele sale mai nimeni nu érá siguru de vre-unu terminu alu arende; dara crim'a lui cea mai spurcata érá, cá ori-unde afa despre vre-o femeia ori fetitia frumósa de ale sateniloru, chiamandu pe barbatu séu pe parintele fetei la sine, le punea de conditiune, cá séu se-i tramitia femeia si respective fic'a in casele lui, séu se se care de pe mosi'a lui, si acésta se intemplá vér'a-iern'a, ori-candu placea tiranului, intocma cá de exemplu in Bosni'a séu in Bulgari'a, séu si in Poloni'a si Ungari'a, pâna candu érá in vigóre jus primae noctis. Aceste crime au esitu la lumina chiar' in parlamentulu din Londra, unde lordii involburati cerea dela ministeriu inca si proclamarea legii martiale in Irlandia, sub pre-terestu cá irlandii aru fi conspiratu se omóre pe toti lordii si proprietarii. Dara deputatulu irlandu O'Donnell provediutu cu documente autentice, dete pe facia in siedintia publica tóte crimele tiranului Leitrim si ale altoru proprietari de calibrulu lui, érá prin acésta trase totu odata masc'a de pe fechiele acelorú farisei din Anglia, carii pâ'n' acumu se laudá cá nefericit'a Irlandia este pacificata; cáci tocma din contra, se desfachu din nou fiorosulu abisu si acea ura nedumerita ce mai dom-nescé între angli si irlandi' pâna intr' atá'ta, cá mai de-unadi crediendu poporulu din Irlandia cá va prorupe resbelu între Anglia si Russia, la ocaziune data ridicá tricoloru russesci alaturea cu flamurile Irlandie'i. O'Donnell, caruia lordii nu'i potura astupa gur'a, documentá între altele, cá Leitrim chiaru in dio'a mortiei sale mergea se aduca esecutiune preste 87 de familii, asupr'a carora scosese sententie si pe care érá se le arunce pe strade asia, cá si casciórele loru se derimá pâna la pamentu, cá se nu li se mai cunósca urmele si ómenii se nu mai póta face pretensiuni. Se mai spuse, cá de si Leitrim érá omu de ani 70, totu mai tienea dreptu la fetele si femeile bietiloru sateni, si cá elu nu a voitu se invetie din exemplulu altoru lordi omoriti de irlandi' totu din cauze de acestea.

Generalulu Trepoff, pe care d-siór'a Wierra Ivanovna Zasulich 'lu ranise de mórtie, érá unulu din acei tirani farisei, care se scia' masca atátu de bine, in cátu de cáti-va ani incóce abusá chiaru si de bun'a-credintia a impe-ratului Alesandru. Bataile care sub acestu monarchu sunt cassate si in Russia, gener. Trepoff cá prefectu alu politic'e'i centrale le avea la ordinea dílei, se intielege cá pe ascunsu, prin carcere intunecóse; érá rapacitatea lui comissa totu in secretu, acumu dupa investigatiunile facute au pusu la uimire pe tota Russia. Dilele trecute Wierra I. Zasulich trasa la tribunalulu de jurati, care in Russi'a esista de mai multi ani, 'si marturisí de buna voia fapt'a, descoperindu si motivulu crimei sale, care dice ea cá a fostu între altele, informatiunea ce primise

despre torturi si batái, érá anume ca Trepoff a pu se bata cu nuiele pe unu studente dela universita' anume Bogoliubov. Acumu inse urm'a o fapta in adevé fenomenale a juriului russescu din capitala, cá-ci acei absolví in unanimitate pe Wierra I. Zasulich de crim omorului. Casulu acest'a puse pe publiculu Europei tregi la straina mirare mai alesu dupa-ce se afa, între membrii juriului noue insi au fostu functiona-ri de statu, prin urmare maioritate preponderanta, totusi' Wierra fu absolvita. Iurisconsultii Europei dreptu candu afirma, cá juriulu russescu a calcatu leg in casulu de facia; dara mintea universale a popóralo castiga din acestu casu convictiunea, cá in acelu imper-róde o gangrena sociale, care nu se mai póte vinde prin legile de cari dispune statulu Russiei, prin urme cá aci juriulu a esecitatu o justitia, care déca lovesc in legile positive, corespunde inse cu atátu mai bi-simtiului generale de dreptu si dreptate. Cu alte c-vente, popórale au ajunsu cá se cunósca doue adevéri cardinali, si anume se distinga strinsu între legi între dreptate; cá-ci adeca nu tóte legile omene sunt si drepte, ci tocma din contra, multime de le-politice sunt facute de ómeni inadinsu asia, cá in-nece, se omóre dreptatea de pre pamentu, se estermi prin ele popora întregi. Esemple de legi nedrepte, ranice, afurisite avemu prea multe pâna in dio'a astadi. Alu doilea adevéru mare este, cá ómenii corup si blastemati calca in pitióre tóte legile, fia acelu cadiute chiaru din ceriu, séu cá le schimbá pe placu loru, ori-cá le interpretéti'a asia, in cátu stai cá inma-muritu la vederea artei loru diabolice. Dupa inpregiurá cá acestea urmédia nu odatu revolutiuni si resturnatu in cátu ti se pare cá tóte furile iadului au esitu asupr'a pe pamentu. N'au scapatu alte popóra in al-timpuri de catastrofe cá acelea, nu voru scapa n' lordii angliei, acei tirani trufasi, nici functionarii Rusi nici altii cáti sunt cu totulu incérigibili din generatiu in generatiune.

Transilvani'a.

Sibiiu, 18/30 Aprile. Serbatorile invier Domnului au fostu favorite in regiunea nóstra o-timpu seninu, dupa-ce sambata in ajunu venise un din acelea ploii manóse, care dau viéti'a noua tóta natur'a. Din interiorulu tiei ne vinu scit totu favorabili pentru agricultura, care es conditiune de viéti'a pentru millióne de locuitori. Din vecin'a Romani'a diarietale de acolo spunu asi-menea, cá locuitorii se afa in placut'a stare de face araturile de primavera ajutate de timpulu cel mai corespundietoriu; de aceea si pretiurile cere-lielor in Romani'a remanu totu moderate, de navigatiunea pe Dunare s'a deschisu preste totu esportulu de cerealii s'a inceputu, érá armatele inc-consumma cantitati enorme asia, in cátu strain-carrii nu cunoscú nici fertilitatea pamentului Romanie nici mesurile intielepte luate de gubernu in anul trecutú, pentru cá locuitorii remasi in vetrele lor se cultive mosiórele totoruru ostasiloru cáti au pa-ticipatu la espeditiunile bellice dela Dunare si di Bulgari'a, nu 'si potu face idea, de unde mai pot ési acelea producte ale agricultur'e'i romanesci.

A dou'a di de pasci escel. sa domnulu a chiepiscope si metropolitu a intrunitu la prandi familiaru unu numeru frumosu de barbatu roman din statulu eclesiasticu si civile, érá cu acésti revocá in memori'a betraniloru stravechi'a datina crestiniloru, ce se mai observa in unele comur pâna in dio'a de astadi, de a manca in dio'a o pasci toti membrii comunei impreuna sub unu acc-perementu de langa biserica (antic'a Agape). Câtev-toaste bine simtite facura cá óspetii se mai uit pe câteva ore grijile vietiei.

Dela Brasiovu. „Gazet'a Transilvaniei“ ne aduce placut'a scire, cá fruntasii romaniloru o-acolo detersa in onórea dlui Moise Groza maior in armat'a Romaniei, ginere alu dlui Iacobi M-rasianu una mésa, la care au participatu 60 d-óspeti. Dn. maioru Groza, nascutu in Banatu, fost locotenente in armat'a c. r. austriaca, trecutú c-scirea si permisiunea auctoritatiloru sale superio-ri in armat'a romana, inaintatu apoi la rangulu de ca-pitanu in statulu maioru alu divisiunei IV, s' distinsu in tóte luptele dela Plevna si mai alesu in luarea Grivitiei in 30 Augustu dupa lupt'a ce mai crunta si eroica. Déca a meritatu vreodat-cineva ospitalitatea si calduros'a inbraciosiare a brasioveniloru, a meritat'o acelu erou dela Plevn'a

Dela Giurgiu-St.-Nicóra (Gyergyo Szt Miklos) din Secuime scire dn. Sozai de dato 18 Aprile in „Magyar Polgár“ dela Clusiu, cá „prea-cinstitululu si de bunu neamu nascutulu“ dn. Boga-Bálint, directoru alu scóleloru secuiesci dela Alfatu cá omu bataiosu ce este, dupace se inbéta bine esecuta diverse bravure de incurageare pentru te-nerime. Asia dn. Boga in preser'a onomastice sale se luá la bataia chiaru cu óspetii sei; intr'o-cafenea sparse farfurii, pachara si totu ce'i cadea in mani. In scól'a dela Ditro dn. directoru dupace se inbéta cá la óspetie, se luá érasí la bataia cu popa, cu docenti si cu cine apucá. Cercetarea

curge, că se se cunósca celu pucinu câte vase, sticle si capete de omu va fi spartu pâna acuma dn. Bálint, pentru că dupa aceea se'lu recomandam de directoru alu scóleloru romanesci de es. in comitatulu Hunedórei.

Comitatulu Hunedórei. (Mari calamitati.) Sunt preste cincidiece de ani, de candu ni s'a datu trist'a ocasiune de a cunósce acelu comitatu locuitu de aprópe 200 de mii romani, cá pe unulu din cele mai bine dotate dela natura si totusi preste mesura nefericitu. Poporu persecutatu de sórte si de ómeni rei precum este acela, se va mai fi aflandu dóra numai in Turci'a. Imperatulu Franciscu trimisese in anulu 1833 pe episcopulu Ioanu Lemeni inadinsu cá se visitadie acelu comitatu si se'i referedie, déca este adeveratu, cá in urmarea rivalitatiei calviniloru cu catholicii, carii ambii se incercá se traga pe romani in partea loru, au ajunsu in adeveru lucrulu asia departe, ca câteva sate se nu aiba preoti, din care cauza ómenii nu mai mergea la nici o biserica, multime de prunci remasesera ne baptisati, mai multi morti fusesera ingropati fóra preotu. Selbataci'a si tóta barbari'a se constatá spre rusinea si prostitutiunea civilisatiunei moderne. Astadi vine insusi famosulu Réthi Lajos si constata in fanaticulu „Kelet“, cá calamitatea in acelu comitatu ajunsu la extremitate. Dara corespondentii nostrii din acelu comitatu? Vomu da in Nr. viit. unele specimini si dela aceia.

Dupa o scrisóre din Deva dela 8/20 Aprile se mai intemplá si unu scandalu cu flamur'a scólei romanesci, pre candu docentele esise cu scolarii cá se aduca paláme (mitisióre, ramurele) pentru duminec'a floriiloru.

Dela Murasieni (M.-Vásárhely) aflamu dupa diariile magiare, cá acolo arse ferestraulu cu vaporu alu statului si una parte din magazinu, si se facú dauna cá de 40 mii florini.

Dela Nasaudu. Din una ordonantia a ministrului instructiunei publice ne informamu, cá ilustrulu inspectoru de scóle Koos Ferencz, cunoscutu prin nemarginit'a sa dragoste cátra romani, inca de candu se aflá cá parochu in Bucuresci, e stramutatu la Fagarasiu si Brasiovu in loculu colegului seu Szeremlei, care merge la Bistritia-Nasaudu.

Ungari'a.

Budapesta. (Congresulu socialistiloru). In unulu din numerii precedenti amu atinsu, cá ideile socialstice facu si in Ungari'a progresse considerabili, si cá socialistii au organe proprii de publicitate. Acestu adeveru se constatá in serbatorile pasciloru gregoriane chiaru in capitala, intr'unu modu fórté semnificativu. In mani'a cunoscuteloru restrictiuni ministeriali classea laboratoriloru industriari aflá 10 barbati onesti, cari au garantatu cu person'a loru pentru bun'a ordine in adunare. Au mersu deputati plenipotentii alesi din 25 de cetáti si orasie, intre care din Transilvani'a sunt Clusiu, Sibiu si Brasiovu, in numeru de 106 insi cu 139 de plenipotentie subscrise fia-care celu pucinu de câte 30 membri. Au fostu intre ei si cáti-va redactori. De primu-presiedinte fu alesu Dr. S. Csillag, alti trei vicepresiedinti, apoi 6 notari. Adunarea se tienù in sal'a de parada la ospelulu „Hungaria“, dara sub stricta priveghiare a politiei, care fu reprezentata prin prefectulu Thaisz, cáti-va comisari si vre-o 12 sergenti. Adunarea pe langa ce isi votá unu regulamentu pentru desbateri, intr'o siedintia prealabile, in díu'a de pasci la 4 óre dupa amiédi se deschise in tóta form'a cu titlu de: Congresulu celoru lipsiti de dreptulu electoralu. Program'a stá numai din 2 puncte: 1-o „Sufragiu universale“. 2-o „Calea si midilocenele spre a se ajunge acelu scopu“. Desbaterile au fostu animate, inse fóra a se comite celu mai micu excessu; ele au decursu in limb'a magiara si germana, s'au relevatu nedreptatea multoru legi; calcarea drepturiloru seracimei; asuprirea infricosiatu cu impositele publice; defectele si absurditatile de care este plina legea electorala, caracterisata de cátra Dr. Csillag de aristocratica, ruginita, de fictiune pentru partea cea mai mare a locuitoriloru. Dupa aceste se decise in unanimitate emitterea urmatoriului manifestu:

„Tu poporule, gigante care dormi, destépta-te si cunósce'ti poterea ta. Afla odata, cá tu esci acela care cultivi pamentulu, care faci productive fenatiile, pasiunile si dealurile de vii; cá societatea omenésca are se multiemesca sudoriloru tale, déca granariile si celariile ei sunt pline; cá tu esci care scóti mineraliele la lumina, pentru cá se-le

dai forme, din care esu avutii si capitaluri; cá tu esci care bati cu ciocanulu, tragi cu gelaulu,* tiosi si cosi; tu esci care imbraci pe ómeni si faci co-pereminte aparatórie contr'a ploiloru si furtuneloru; tu esci care prin activitate neobosita sustieni statulu, si déca ti s'a uritu de a implini numai detorii fóra drepturi, atunci statulu cade in ruine. Cunosce'ti poterea ta, pretinde'ti dreptulu si influinti'a in statu, in comuna, si sufragiu universale. Pretinde-le aceste neincetatu si necurmatu. Inaltia'ti vocea ta puternica si pretinde dreptu electorale universalu. Propaga-le aceste din cetate in cetate, din satu in satu, din casa in casa; in tóte fabricile, in tóte lucratoriile, in tóte ánimele, pentrucá se resune din tóte ángghiurile tiei echo inmiitu: sufragiu universale!“

A dóu'a di adunarea fu si mai numerosa si publicu mare. Ea voi se'si alega unu comitetu executivu, politi'a inse opri in numele ministrului. Atunci adunarea se reculese si decretá, cá loculu comitetului se'lu inplinesca cei 4 presiedenti si 6 secretari, éra contra mesurii ministeriale se puna protestu. Unu profesionistu, anume Kürschner vorbindu unguresce demustrá cu cifre, cá in Ungari'a nu existe nici-o egalitate de drepturi, cá diet'a tiei reprezenta numai vreo 900 de mii locuitori; éra marea majoritate este data in grati'a deputatoriloru alesi de acea minoritate; cá tocma partea producátoria a locuitoriloru nu e reprezentata, ci numai cea consumátoria; cá miliónele de poporu déca nu platescu 8 si 10 fl. dare directa, platescu inse pe cele indirecte in sume enorme; cá darea sangelui prin asentatiuni o platescu in partea cea mai mare poporulu muncitoriu, éra nu „domnii“, prin urmare censulu electoralu se se stérgea. Spre a se ajunge acestu scopu, s'a propusu si adoptatu: 1. Compunerea unei partide sub titlu: partid'a celoru neindreptateti a alege; 2. petitiuni collective si monstre (cu mii de subscriptiuni) la dieta; 3. Agitatiune in totu coprinsulu tiei pâna la satuletiile cele mai mici, cá pe urmatoriulu periodu se se alega numai deputati de aceia, carii voru da in scrisu, cá voru lucra pentru desfiintierea censului si introducerea votului universale. 4. Formarea unui fondu de bani pentru scopuri de agitatiune. 5. Alegerea unoru diarie unguresci si nemtiesci de organe ale acestei mari partide socialstice internationale. La punctulu acesta cáti-va oratori vorbira cu despretiu neauditu despre diariile cele mari magiare si nemtiesci, numindu-le concubine (c — ve) ale capitalistiloru, din a caroru gratia se sustienu. Ce e dreptu, cá multe diarie mari au vorbitu din capulu locului cu mare despretiu asupra classelor muncitórie, éra acumu injura adunarea loru in totu modulu; apoi de es. magyaronulu „Pester Journal“ merge cu obraznici'a pan' a dice, cá magiarii nu potu se mai suferi alte modificari mai liberali in legea electoralu, cá-ci atunci ei aru scapata din domnia si 'iaru incalca nationalitatile, adeca slavii si romanii, pe la cetati nemtii. Destulu atáta, cá socialismulu strabate cu pasi largi incóce.

Austri'a.

Viena, 28 Aprilie. Dupa-ce in septeman'a trecuta comissiunile dietali, intrunite spre a complaná diferentiele dualstice, s'au desfacutu fóra nici unu resultatu, in dilele acestea se intrunira din nou cinci ministri unguresci cu cei austriaci, totu spre acelu scopu. Press'a opositiunei voiesce a sci, cá ministrii unguresci ar fi decisi asta-data a face tóte concessiunile asupra caroru insistu austriacii, pentrucá in faci'a cestiunei orientali, atátu de amenintatóre, si a nationalitatiloru, cari nu vreau se fia magiarisate cu nici unu pretiu, gubernulu se si-assigure fortia mai multa pe alti diece ani inainte. Se póte, ca in momentele, candu scriemu noi acestea, ministrii adunati in Vien'a voru fi impacatu tóte diferentiele; cu atat'a inse dualismulu inca totu nu e restabilitu, ci ministrii sunt obligati a dá tóte cestiunile din nou in desbateru parlamenteloru din ambele párti ale monarchiei, in care inse partidele de opositiune sunt numerosé si fórté inversiunate. Press'a ministeriala se lauda cu adeveratu, ca ministeriulu Tisza, inca totu ajutat de croati si de sasi, va mai scóte si asta-data o majoritate de vreo 30 de capete. Acést'a inse este o conjectura, care nu ne folosese nimicu a ne ocupá de ea, ci se 'i asteptámu resultatulu, cá-ci diet'a se deschide dilele aceste.

Din decursulu cestiunei orientali se sciá pâna in 28 la Vien'a mai totu atátu, cátu si aici la noi, adeca aprópe nimicu, cá-ci, precum observáramu si in Nro. trecutu, conflictele sangeróse din Rumeli'a incurcara din nou tóte combinatiunile diplomatice, asiá, cátu in momentele de facia, nimeni nu este siguru nici macaru de 24 óre, ca nu vomu primí scirea despre batalie crunte dintre Angli'a si Russi'a impregiurulu Constantinopolei, fóra a se mai premita manifeste in sensulu dreptului gintiloru.

*) Se dice si rëndea.

Romania.

Bucuresci. Sciendu noi bine, ca conflictulu russo-romanescu, de si pâna acum numai diplomaticu, insuffa cea mai mare grigia nu numai natiunei romane, cá celei mai de aprópe interesate, ci si Europei intregi, urmarimu si noi stadiale prin care trece acel'a cu ne-adormita atentiune, atátu in diariile din capitala, cátu si din press'a straina si dupa corespondentie; dar' pâna astadi in 18/30 nu vedemu mai multu, decátu cáti-va pasi din partea Russiei spre complanarea diferentieloru. Russii adeca dicu, ca dislocatiunile trupeloru russesci si venirea de batalióne próspete, n'au altu scopu, de cátu completarea regimenteloru miciorate tare in numerulu regulamentariu si totu odata asigurarea puncteloru de trecere, mai vertosu pentru casulu, candu resbelulu cu Angli'a ar' fi inevitabile. De alta parte din cerculariulu celu mai nou alu ministrului de interne, I. C. Brateanu, datu cátra toti prefectii districteloru invetiámu, cá in locu de a inchiaia o conventiune nóua, cu privire la trecerea trupeloru russesci, remane in vigóre totu cea din 14 Aprilie 1877, cu singur'a exceptiune de doi articlii, cari nu mai au ratiunea de a fi, pâna la inchiaierea definitiva a pácei. Ear' punctele de diferentia ale Romaniei cu Russi'a remanu tóte suspinse si rezervate a se substerne spre decisiune definitiva la marele areopagu europénu, atunci, candu se va poté aduná.

Dupa alte diarie statulu maioru romanescu intregu se asedia in Craiov'a. Despre dislocatiunea trupeloru romanesci se observa tacere asia cumu cere salutea patriei.

Citimu in „Dorobantiulu“ din 15/27 Aprile:

Generalulu Ion Ghika, tramisulu nostru estraordinaru de la St. Petersburg, a sositu in capitala, unde va sta câteva dile pe timpulu cátu are concediu.

Telegramele sositie adi deminétia spunu, ca Russii aru fi inceputu a trata cu insurgentii mohametani de langa muntele Rodope.

Ostilitatile s'aru fi domolitu acumu.

S'asigura asemenea, ca ostilitatile s'aru fi suspendatu si in Tesalia.

In Galati au sositu 800 russi din corpulu de geniu care, incuártirati pentru 6 dile, se voru retrage dupa aceea in corturi la marginea orasiului si 1500 cazaci cantonati in bivuac afara din orasiu; doue escadróne romane din regimentulu VII de calarasi au sositu mai in acelasi timpu in Galati, intorcéndu-se din Basarabia. Diu Galati, au pornitu adi spre Romniculu-Saratu.

Suleiman-pasia, comisariulu insarcinatu cu primirea prisionieriloru turci, dupa ce a condusu primulu transportu de captivi la Galati, s'a intorsu de vr'o doue dile la Bucuresci. Restulu prisionieriloru va porni in curendu in aceeasi directiune.

Coru russescu. — A-séra, pentru seviciulu celoru 12 evangeli, autoritatile russe au cerutu a se desemna o biserica, in care oficiarea se se faca in limb'a russa; spre acestu scopu li s'a desemnatu biseric'a Sarindariu, unde unu russu a cantatu replicile rezervate corului. Cantaretii din strana cantau romanesc. Unele din evangeli au fostu citite in russesce. Contrariu usuriloru de la noi, oficerii si soldatii russi aveau luminari aprinse ca si in dio'a Pasciloru.

Sciri diverse.

(Omoruri in comitatulu Zemplinului.) In Talya dilele aceste unu sodalu de papucariu a ucisu pe o cusatorésa in modulu celu mai ingrozitoriu. Mai antáiu batú pe nefericit'a cu unu feru, cadavruilu ilu scaldá in petroleu si'lu aprinse, in cátu nu se mai poté cunósce. Monstrulu comise nelegiuirea sa pentru a luá dela biét'a copila cáti-va florini ce avea la sine.

(Focu infricosiatu.) A dóu'a di de pascile cath. pre candu tragea unu ventu iute, s'au incinsu in cetatea Bartfeld unu focu cumplitu, care a prefacutu in cenusia tóta cetatea din laintru, cu monastirea calugaritiloru, biseric'a monastirei si a parochiei, gimnasiulu si alte edificia publice. — Vineri in 25 spre 26 Aprile au arsu Lipto-Szt.-Miklos, capital'a comitatului Lipto, in cátu numai 16 case au remasu crutate de focu. Biseric'a cea vechia catholica, templulu israilitiloru, scóle, spitale si alte mai multe edificia publice s'au nimicitu. Societátile de assecurantia voru avé se plátésca la 400 mii fl.; dara cei mai multi n'au fostu asecurati. Daunele facu milióne.

Poporulu romanu in oglind'a poesiei sale.

De dr. A. P. Alessi.

(Urmare.)

XII.

Dar' dragostea are ea óre vre-unu scopu in lume, este dens'a numai o visiune, o productiune de fantasia, unu deliciu, unu visu insielatoriu, seau este ea unu tesauru pretiosu pentru omenime?!

In natura nemicu nu este fóra scopu, nemicu fóra cauza. Natur'a, cá si moralulu, postuléza dela omenime, perpetuarea genului seu prin viét'i'a familiara. Er' bussol'a adeverata a familiei, prim'a conditiune la o casatoria este amorulu. Inse chiar' acést'a conditiune atátu de esentiale si atátu de necesaria la fericeirea si pacea familiara, astadi este desconsiderata si ignorata. Convenirea, interesulu materialu, egoismulu, éta mobilulu casatoriiloru moderne. Grassarea materialismului ordinariu au ajunsu pâna la degradarea si expatriarea celei mai nobile vertuti, a amorului, care e bazea la tóte, si fóra de care edificiuulu sociale este supusu la crancene sguđuiri. Si, pre candu ómenii nostri, ce pretindu a se numi culti de ánima si spiritu, in fracu si cilindru, urméza la casatorii credeulu de averi, bani si rangu, éta cumu ne instruéza poporulu in intrég'a lui simplicitate:

Mei flacae, mei crestine,
Déca vrei se traiesci bine
Nu te 'nsurá ori-cu cine,
Ci deschideti ohii bine

Si te uita chiar' anume
Cu cine te legi pre lume.
Asculta-mi, ca-i face bine.
Apera-te de maiestre
Nu te bucura de zestre,
Ci le cauta aceste:
„Mintea“ loru, de cõpta este,
Si-ti ia un'a, care-ti place
Se traiesci cu ea in pace,
Si-ti ia un'a, ca se-ti placa,
Nu cauta ca-e seraca.¹⁾

XIII.

Iubirea, dorulu si uritulu sunt trinitatea, ce compun varietatea in vietii Romanului. Pre catu iubesc densulu de cu focu si pasiune mai mare, cu atata 'lu muncesce mai cumplitu dorulu si uritulu in acele momente, candu se vede despartitu de subiectulu iubirei sale. Pre catu se legana in fericire mai mare candu amorulu i suride cu placerile sale delicioase, pre atatu 'lu tormentu suferintei mai cumplitu, la despartirea de isvorulu fericirei, elu incepe a-si pierde liniscea animei, dispore surisulu si bucuria de pre faci'a sa vesela de altadata. Cu faci'a palida si anim'a suferitõria incepe se interprete sentientele de dorere si suferintie; si cumu nu va lamentã, ca-ci:

Cãtu e lumea si pamentulu
Nui nemicu reu ca uritulu,
Negru, negru si pamentulu,
Dar' nu-i negru ca uritulu.²⁾

Uritulu! dar' ce e uritulu, acestu conceptu folositu asia desu de Romani; eta cumu ne esplica totu densulu:

Uritulu din ce se face,
Din omulu care nu-ti place,
Uritulu din ce-i facutu,
Din omulu, carei tacutu,
Dice un'a si totu tace;
Vedi uritulu cumu se face.³⁾

Si, deca uritulu incepe a rãde la anim'a unei copile, ea incepe se cante:

Ardia-te foculu uritu
Rea bõla esti pre pamentu,
Bõla fora credientu,
Chiar' nimic'a nu te dõre,
For' te usuci pre picioru,
Ca frunza malaiului
In postulu craciunului.⁴⁾

Apoi ascultati cumu blastema dens'a uritulu:

Of uritu, uritu, uritu,
Bõla fora credientu,
De te-ai duce 'n codri, duce
Ursu 'n labe se te-apuce.⁵⁾

Dar' se ve invit in o poientia incantatoria din valea Somesiului. Aci din departare zarim o copila plina de gratii ceresci, ce se ocupa cu adunatulu fenuului, inse la prim'a vedere ne pare o sirena seau o nimfa. Codrulu resuna in departare la echulu cantecului ei. Dar' dens'a ne va permite indiscretiunea ca se ne punem la umbra, se-i ascultãmu cuprinsulu cantecului:

Trandafir de pre carare,
Nui ca dorulu badei mare,
Bõla mare si cu jele
Pentru animi tenerele,
Bõla mare si mahnita
Pent' o anima iubita.
Cãte flori sunt prin poiene
Si prin codrii buruiene,
Nu potu se me lecuésca
Nici bataru se-lu liniscesca.
Nõptea din ceriu se cobõra
La baditi'a doru-'mi sbõra
Diu'a vine, nõptea trece,
Dorulu meu cu elu petrece.⁶⁾

Peregrinandu Carpatii ajungemu langa o colina, langa pãlele Retezatului. La pitiorulu colinei o alta copilãta secerã in o holda de grãu. In urm'a ei vedemu crescãndu snopii, ca si omenii lui Deucalionu si Pirha din Mitologia. Si candu arunca ochii spre colina, o sageta 'ti strabate anim'a, unu farmecu te lega pre locu. De pre faci'a-i poetica se pãte ceti, ca anim'a ei trebue se sufere cumplitu. Multu ai da se sci

¹⁾ S. Fl. Marianu.

²⁾ ³⁾ ⁴⁾ din colectiunea autorului.

⁵⁾ totu de acolo.

⁶⁾ din colect. aut.

secretulu acestei copile tenere, cu care pari a suferi impreuna.

Inse copil'a gentila, fora prefacere, fora cochetaria si fora a fi rogata ni-lu descopere:

Frunzia verde de nui'a,
Rea bucata-i dragostea,
Ca n'ai stare la mancare
Nici odihna la culcare.
Ca me culcu nõptea se dormu
Dar' nu mi se face somnu,
Si me culcu se odihnescu,
Dar' la tin', bade, gãndescu.
Stau cu gãndulu la uitare,
Anim'a nu-mi da rabdare.
Stau cu gãndulu se te uitu,
Si-acumu nu te potu mai multu;
Si eu nu sci ce-i ast'a,
De nu te mai potu uitã.⁷⁾

Serman'a baietita! De buna sema a pescuitu-o amorulu. Ea ar' scapa bucurõsa serman'a de acelu cranceniu tiranu, ce'i rapesce somnulu si mancarea, dar' nu pãte. O de ar' potã fi si ea, ca multe copile adapate cu crescere si cultura moderna, care cunosc amorulu numai din romane si teatre, er' nu din sentimentu. Cãtu de bine ar' fi pentru dens'a, candu si ea ar' sci se-si schimbe amantulu in tota lun'a, dupa cumu e mod'a la multe damicele culte din orasiele nostre. — Dar' dens'a nu posedã din fericire acãsta pãtra a intieptiunei, nu scie amagi, nu se scie prefaca nici a insiela; de si mintea i-ar' dictã se scape de acestu vierme rodietoriu, dar' ce folosu, anim'a nu o lasa, ci o tiene incatenata si neadormita. Si cãte copile patimescu asemenea.

XIV.

Tieranulu si tieranc'a romana au fostu in toti timpii si sunt astadi, verdi ca stejãrulu din munte; ei prin fortiele iubirei loru ni-au conservatu si aparatulu sacrulu paladiu alu nationalitatiei.

Pre candu multi dintre õmenii nostri culti adera la scõla cosmopolitismului, nu numai in amoru, dar' si in scientia, in patriotismu si in fine, in tãte; tieranulu adapa arborele nationalitatiei chiar' si cu nectariulu celu mai dulce alu animei, cu amorulu. „Ce-i strainu nui se lipesce de anim'a mea.“ Deca unu strainu cere amorulu unei fetitii romane; eta cumu i respunde dens'a:

De-ai fi bade unu Romanu,
Te-asi culca la mine 'n sinu;
Dar' nu esci de legea mea
Si-a iubi nu te-oiu potã.

Er' romanulu ardeleanu crede, ca nu pãte fi fientia mai dragalasã in lume, celu pucinu lui, nimene nu-i place mai bene, ca-ci:

Cãtu e tier'a romanésca
Nu e flore pamentésca
Cã fetiti'a ardelenc'a;
Ea-i 'naltutia mladiõra
Cã o verde trestisiõra
Si-i frumõsa, vorbitõria
Si de sufletu iubitoria.
Candu vedu sinu-i rotundioru,
Me ajunge focu de doru;
Candu vedu peru-i de metasa
Cumplitu doru-i me apesa;
Candu vedu faci'a-i rumeniõra,
Dorulu aprigu me omõra;
Er' candu trece si zimbesce
Çãmpu 'n faci'a-i infloresce;
Er' candu ea se prinde 'n jocu,
Si se legana in locu,
In fetiori arunca focu.⁸⁾

⁷⁾ din colect. aut.

⁸⁾ A. p. 101 Fet'a ardeleanca.

(Va urmã).

Literariu.

Din „Albin'a Carpatiloru“ a aparutu dejã alu III-lea volumu cu urmatorulu cuprinsu:

Vieti'a lui Onufriu, romanu de Theocharu Alexi (continuare). — Papa Pius IX (cu portretu). — Artista (cu ilustratiune). — Novela si romanu, paralela de I. V. — Visu si realitate, istoria fantastica de I. P. — Ba-

lada, de Al. A. Macedonschi. — Femeile din harem (cu ilustratiune). — Despre eposulu grecescu si despre Homeru, studii popõrale de St. Iosifu. — Doine popõrale din Ardealu de S. Fl. Marianu. — Archiducele Franciscu Carolu (cu portretu). — Cripta familiei domnitõre in biserica Capuciniõrulu din Vien'a (cu ilustratiune). — Insemnatatea si necesitate studiulu igienicu pentru fomete. — Papa Leo XIII (cu portretu). — El Verdugo, dupa H. de Balzacu, traducere de I. P. — Regule igienice pentru primavãra. — Margareta, regin'a Italiei (cu portretu). — Statistica. — Varietati: Barometru popõralu. — O serbatõre in Iaponia. — Rãsu printre lacrimi (cu ilustratiune). — Midulõcele nõstre de nutre-mentu. — Revista practica de comerciu si industria. — Unu monstru de mare. — Santa Sofia. — Efectele frigulu in regiunile polare. — O inventiune placuta pentru mäsã de scrisu. — Litere de tipariu din sticla. — Celu mai mare posesoru din America. — O societate anglo-franceza. — Cafenelele in Francia. — Sinistrese maritime. — Ceva interesantu despre marmora. — Datoriile cãtor-va state. — Lecuire prin impunetur'a albineloru. Originea cuventulu „Rus“. — Cumu s'a comunicatu Turciloru tractatulu de pace. — Holteii sebu burbucu. — Din istoria clopoteloru. — Parapluele si umbrelele. — Indreptare. — Statistica.

„Industria si Resbelulu“, studiu socialu si politicu de Stef. C. Michalescu, Profesoru. „La raison finira par avoir raison.“ Cuprindere: O introducere sociologica. Resbelulu. Raportulu sciintificu dintre resbelu si industria. Politia resbelulu. Partea lita estetica. Guvernele in resbõie. O nota a dlui de Bismark. Proorocii sociologice. — Industria inalta a resbelulu. Generalii si cultur'a militara. Unu cuventu despre Plevna. Concluziune. — Industria mecanica: drumurile de feru in resbõie. Legi sociologice. — Industria chimica: Unu reu care a produsu multu bine. Schitie istorice asupra prafulu de pusica si perfectiõnari armeloru. Artileria la Romani. — Linii mari istorice. Cum a schimbatu prafulu de pusica starea sociala si politica a Europei. Raporturile politice si sociale dintre resbelu si industria. Viitorulu.

Acãsta scriere se afla sub presa si va apareã in cãte-va zile. Editiunea avendu unu micu numeru de esemplare, doritorii de a posedã acãsta carte voru responde pretulu On. Administratiune a „Observatoriulu“ in Sibiu si voru primi-o prin posta franco. A se scrie numele si adresa deslusitu. Adresa autorulu: Calea Vacaresci 24. Bucuresci sebu la Redactiunea „Romania Libera“. — Pretulu cartii 2 lei.

Preturile cerealieloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la
30 Aprile in Sibiu:

Grãu, dupa cualitati	1	hectolitra fl.	9.20	10.20
Grãu, amestecatu	1	„	8.—	—8.80
Secara	1	„	6.80	—7.20
Papusiõiu	1	„	6.40	—6.80
Ordiu	1	„	7.—	—
Ovesu	1	„	3.10	—3.50
Cartofi	1	„	2.60	—3.10
Mazare	1	„	—	9.50
Linte	1	„	13.—	—
Fasole	1	„	—	8.50
Lardu (slanina)	50	Kilogram.	—	35.—
Untura (unsõre topita)	50	„	—	30.00
Carne de vita	1	„	—	34.40
Oua 10 de	—	—	—	20

Cursulu moneteloru in val. austr.

Vienna, 29 Aprile.

Galbinii imperat. de auru	fl.	5.80	cr.
Moneta de 20 franci	„	9.84	„
Imperialu rusescu	„	9.86	„
Moneta germana de 20 marce	„	12.52	„
Sovereigns englesi	„	12.—	„
Lira turcésca	„	11.30	„
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	106.80	„

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

28 Aprile n.

Obligatiuni rurale din 1864 cu 10%	l.	91.50	b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„	86.25	„
Obligatiune de imprumutu domniale din 1871 cu 8%	„	86.50	„
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	„	80.1/2	„
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	„	70.—	„
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„	83.—	„
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	„	130.—	„
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„	23.40	„
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„	71.90	„
Dacia, Compania de ascur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„	150.—	„
Romania. Compania de ascur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„	50.—	„

antiarthritica si antirheumatica alui

WILHELM

curatitoare de sange spre a se folosi in ori-care anotempu ca singurulu midilocu curatitoriu de sange cu rezultate sigure.

Cu concessiunea cancel. o. r. de curte datu prin decisiune Vien'a, 7. dec. 1858.	Probata definitiv. Efecte exell. Resultatulu eminentu.	Prin p. in. patenta a M. Sale o. r. assecurata contra falsificãrii. Vien'a, 28 martie 1871.
--	--	---

The'a acãsta curatitã organismulu întregu, strabate pãrtille întregulu corpu si folosindu-o ca beutura departãza dintr'insulu tãte materiile stricaciõse, cate se voru fi adunatu, cum nu face nici o medicina; si efectulu siguru este durabilu.

Vindecarea perfectã a arthritei, reumatismulu, bõla englezésca, si a altoru bõle inchevite incurabili, ale raneloru, cari puroieza ne 'ncetatu, ale bõleloru genitali si bubeloru, ale sgrabuntieloru pe trupu si in facia, ale peteloru, bubeloru si-philitice.

The'a acãsta au produsu rezultate fõrte favorabili mai alesu in infiatõre de ficatu si de splina, cum si in greutãti hemoroidali, in doreri

de nervi, de muschi de incheiãturi, de udu, polutiuni, impotentie, scurgeri la femei etc.

Suferintie cum sunt bõlele scrofulõse, infiatõra ghinduriloru se vindeca iute si perfectu, la aceia, cari beau The'a necurmatu, fiindu ca ea este unu midilocu domulu dissolvatoriu si promovatoriu de urina.

Resultate admirabili sigure.

Dlu Francisu Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.
Wocheiner Feistritz (in Carniolia), 1 oct. 1872.
On. Dle! Mai au erasi trebuintia de vreo trei pachete din the'a dtale curatitoare de sange, pentru ca dupa-ce am comperatu de la dta de 2 ori si am folositu acestu midilocu excellentu „the'a antiarthritica si antirheumatica a lui Wilhelm curatitõre de sange“ m'am convinsu de ajunsu de minunatulu ei effectu. Te rogu se-mi tramiti the'a curatitõre de sange cu receperea plãtii prin posta.
Cu totu respectulu

Ioanu Jerala, capelanu.

Dlu Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.
Tuschkau langa Pilsen, 1 oct. 1872.

De asiu fi cunoscutu mai nainte poterea vindecatõre „a theei dtale antiarthritice, antirheumatice, curatitõre de sange“ asiu fi scapatu de multa de o bõla vechia si asiu fi si mai bogatu cu o suma considerabila cheltuita fora scopu pentru restaurarea

sanetãtii mele. Pan' acum am trasu acestu midilocu nepretuitu de la Praga din depoulu dtale, astadi me adresezu d'a dreptulu catre dta si Te rogu a-mi tramite cu întõrcerea postei 12 pachete pe langa receptiunea plãtii. Cu totu respectulu

Josef Dilz.

Dlu Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.
Gutenstein, 1 oct. 1872.
Se 'mi mai tramiti catu mai curendu 2 pachete „the'a antiarthritica, antirheumatica, curatitõre de sange a lui Wilhelm“ precum mi-ai mai tramisu prin posta. Eu vedu, ca fora the'a dtale nu mai pociu existe. Cu tãta stim'a

Florian Haselsteiner,
Nr. 43 in Klosterthal.

Preste puçinu va urmã continuarea epistoleloru de recunoscintia, fiindu preste potintia a le publicã dintr'odata pe tãte.

Se ve feriti de falsificari si insielatuni.

On. publicu la comperare se binevoiésca a reflecta exactu la marc'a si firm'a mea tiparate pe din afõra pe pachetu, pentru ca se nu fia insielatu prin falsificãri.

Adeverata thea antiarthritica, antirheumatica curatitõre a lui Wilhelm, se pãte trage numai din prim'a fabricatiune internationala antiarthritica, antirheumatica curatitõre de sange in Neunkirchen langa Vien'a, sebu din depozitele mele publicate prin diarie.

Unu pachetu, impartitu in 8 dõse, preparatu conformu instructiõnei date de medicu dimpreuna cu informatiunea despre folosire in diverse limbi consta 1 fl., pentru timbru si pachetare separatu 10 cr.

Pentru comoditatea o. p. adeverat'a thea antiarthritica, antirheumatica, curatitõre de sange a lui Wilhelm se mai afla in:
Sabiul Frid. Thallmayer, comerciantu.
Abrud: F. Tones & Comp.
Bistritia: Fridricu Kelp, Tergovits & Zintz, Dietrich & Fleischer.
Blasiu: Carol Schiesler, apotecariu.
Orastia: Carol Reckert, apotecariu.
Alba-Julia: Iuliu Frõhlich, apotecariu.
Clusiu: Ad. Valentini, apotecariu.
Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu.
Lechintia: Friedr. Scheint, apotecariu.
Feldiõra (langa Brasiovu): Friedr. Folberth, apotecariu.

Ili'a, C. Hoffinger, apotecariu.
Osiorheiu: Max Bucher.
Sabesiu, I. C. Reinhard, apotecariu.
Baia mare: I. Horacek, apotecariu.
Aiudu: August Binder, apotecariu.
Miercuria: Chr. Fr. Schimmer, apotecariu.
Romanu (Moldova): Josef Dannff, apotecariu.
Sedisiõra: Iosef B. Teutsch, comerciantu.
Reghinulu s.: S. & I. Leonhardt.
Huniadõra: Fried. Acker, apotecariu.
Rosia: Ludw. Moldovan, apotecariu.
Ocna (l. Sabiu): Joh. v. Cronberg, apotecariu.
(23) 2